

Minister van Justitie en Veiligheid
Mr. F.B.J. Grapperhaus

Simon Lelieveldt
Amsterdam

Betreft: consultatie wetsvoorstel
Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en
analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid

29 juni 2021

Geachte heer Grapperhaus,

Als ik het kort even mag samenvatten wenst u met bijgaand wetsvoorstel door een ultrakorte consultatietermijn, vlak voor de vakantie ingediend, even snel vergaande surveillance bevoegdheden uit te rollen in verband met volstrekt niet gekwantificeerde onderbouwde dreigingen.

De concept wetgeving en de pagina die uw Ministerie als Integraal afwegingskader regelgeving heeft gepresenteerd kan ik niet anders lezen dan als een dikke ambtelijke middelvinger naar alles wat de rechtsstaat en grondrechten heet. Eén van de kernpunten van het Nationaal Actieplan Mensenrechten 2020 is namelijk dat we het integraal afwegingskader gebruiken om uitgebreid en gedegen te beoordelen of nieuwe regelgeving stand kan houden onder de grondrechten zoals privacy en onschuldpresumptie. Uw Ministerie laat dat na.

Ik breng u de teksten van uw eigen departement nog even in herinnering:

De overheid moet zorgen dat beleid en regelgeving voldoen aan mensenrechtennormen. Daarom is er aandacht voor dit onderwerp in het Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving (IAK), dat moet worden toegepast bij het maken van nieuw beleid en regelgeving. Het IAK biedt beleidsmakers en wetgevingsjuristen de normen waaraan goed beleid en goede regelgeving moeten voldoen. Het kabinet heeft de normen vastgesteld. Het IAK bevat ook ondersteunende hulpmiddelen en achtergrondinformatie.⁴⁶

Onderdeel van de rechtmatigheidstoets in het IAK is een 'Checklist grondrechten' die behulpzaam kan zijn bij de toetsing aan hoger recht, waaronder mensenrechtenverdragen. Er zijn ook nog verschillende verder uitgewerkte hulpmiddelen beschikbaar, zoals een 'Handleiding nationale toetsing EU Handvest', een 'Handreiking economische, sociale en culturele rechten' en een 'handreiking eigendomsrecht onder het EVRM'

De manier waarop uw Ministerie met de eigen voorschriften rond het respecteren van de grondrechten omgaat vertoont een zekere verwantschap met de manier waarop u zich in uw persoonlijk leven hebt gehouden aan de door uzelf opgestelde regels rond mondkapjes. Ik laat daarbij na om ook de recente ontwikkelingen rond het CDA, haar leden, sponsors en hun integriteit hierin te betrekken, want in EK-termen is dat wel een enorme bal voor open goal.

Uw wetsvoorstel voldoet bij lange na niet aan de minimale vereisten die onder het Integrale Afwegingskader bij wetsvoorstellen verwacht wordt. Dit past in een trend: we willen de mensenrechten schenden en als dat nog niet mag schrijven we er even een wet voor. Dan mag het officieel wel. Dit is echter in strijd met de principes van proportionaliteit zoals u zelf ook wel weet, als u even de SyRI uitspraak erbij gepakt zou hebben. Ook de European Data Protection Board ziet dat anders.

Het Ministerie wil kennelijk een, naar gebleken is, losgeslagen ambtelijke club voorzien van nadere bevoegdheden zodat ze ongecontroleerd en ongebreideld kunnen surveilleren onder het motto van nationale veiligheid. De internationale verdragen die u daarbij even over het hoofd ziet, zijn daarbij onverhoeds achter de kast gevallen als ik het zo snel even bekijk.

Dus ik som, zonder volledig te zijn, de relevante rechtsregels op waarmee uw voorstel in strijd is:

- 1- de diverse internationale en Europese mensenrechtverdragen (welke als relevant kader geheel ontbreken in uw memorie van toelichting),
- 2- de aanbeveling van de VN Mensenrechtenraad die Nederland in 2017 heeft geadopteerd:
*Take necessary measures to ensure that the collection and maintenance of data for criminal [investigation] purposes does not entail massive surveillance of innocent persons.*¹
- 3- De VN Resolutie '[Privacy in a digital age](#)' resolution / adopted by the Human Rights Council on 26 September 2019,
- 4- de Guiding Principles for Business and Human Rights: Implementing the United Nations "Protect, Respect and Remedy" Framework ([HR/PUB/11/04](#)).

Ik zou ook uw Ministerie aanraden nog eens te rade te gaan bij het gisteren gepubliceerde toetsingskader Digitalisering en Wetgeving van de Raad van State alsmede het ongevraagd advies van de Raad van State van 31 augustus 2018 over de effecten van de digitalisering voor de rechtsstatelijke verhoudingen.

Ofwel: als dit wetsvoorstel en dit afwegingskader op welke juridische faculteit in Nederland aangeboden zou worden als onderdeel van een werkopdracht, scriptie of anderszins, dan zou elke docent in Nederland de betreffende student heel snel terug sturen om het huiswerk over te doen.

Het is bedroevend voor de staat van de rechtsstaat dat de stukken die uw Ministerie onder uw 'leiderschap' indient zelfs het niveau van een eerstejaars rechtenstudent niet halen. En dat baart mij zorgen.

Voor wat betreft de maatschappelijke relevantie: vorig jaar vierden we 75 jaar vrijheid. We hebben door schade en schande geleerd wat het belang van mensenrechten is en grondrechten. Omdat u en uw Ministerie wellicht een geheugen-opfrisser kunnen gebruiken, wijs ik u op [bijgaande blog](#) met een reflectie over het belang van grondrechten, bezien vanuit historisch perspectief.

Ik wens u veel wijsheid toe,

Met vriendelijke groet

Simon Lelieveldt
Digitaal verstuurd

¹ Report of the Working Group on the Universal Periodic Review - Netherlands, UN Doc. A/HRC/36/15 (18 July 2017), para. 131.121. Addendum - [accepted-link](#).